

Egy talpalatnyi föld elég nekem

Bánkúti Gergő kiállítása

NAGY T. KATALIN

Labor, 2018. V. 29. – VI. 10.

Ahogy életünk telik, úgy romlik emlékezetünk, az emlékképek deformálódnak, összeaszalódnak, egyes részletek felnagyítódnak, mások összezsugorodnak vagy teljesen elvesznek. Ez a felejtés és az emlékezés egymással való perlekedése. Az emlékezésre való készítés korunk előrehaladtával erősödik, az idő egyes részleteket kiélesít, másokat elhomályosít. Az emlékezésnek megvannak a maga rítusai, médiumai, fotókat, tárgyakat nézegetünk, történeteket mesélünk. Az irodalomban önálló műfaja is van a múltidézésnek: az emlékirat.

Bánkúti Gergő fiatal kora ellenére a visszanezítő pozícióját öltötte magára, a benne rejlő gyermek érzéseit, élményeit a szeretett személy hiánya, a nagymama elvesztése hívta elő. A fiatal művész életében lezárult egy korszak. Egy korszaknak szélesebb értelemben is vége szakadt, vészes gyorsasággal változik körülöttünk a világ, ezen belül is a falusi élete. Bánkúti Gergő számára egyszerre van jelen a prousti *mémoire involontaire*, az öntudatlan vagy akaratlan emlékezés és a tudatos visszanezítés művészi programja. Az akaratlan emlékezés – ahogy ezt Prousttól megtanulhattuk – az emlékek tudatos felidézésének nyitánya. Az emlékidézés Bánkútinál egyszerre gyászmunka, önvizsgálat, művészi rítus, mely képes életre kelteni az emlékfolyamból a MAMÁT.

A kiállítás egy kicsiny emléklabyrinth, a falakon rajzos és írott idézetek, egy írásos tányér „eredeti” relikviként, egy festmény a mama fel nem ismerhető alakjával, egy finoman „átírt” és átdolgozott talált zsákvászonarab és nyolc szobrocson, melyek posztamensekre állítva egy kis utat képeznek, melyen, ha végighaladunk, egy monitorhoz érünk. A videón sziluettzerű alakok – a nagyszülők – éppen ebédjüket költik el egy asztalnál ülve. Az elrendezés ünnepélyes, a szakrális koreográfiára ráerősítenek a kis csillagfények, melyek a megvilágítják az üvegdobozba zárt plasztikákat. Az emlékezés stációi ezek, az évtizedeken át mormolt imák rezonanciái. A szobrokat a nagymama hétköznapi vallásos tárgyai inspirálták, többnyire műanyagból készült, giccses kis

tárgyak, melyek az Istennel való személyes párbeszéd szükséges rekvizitumai voltak. Jobb a giccsel puhán szembenézni – írta egyszer Parti Nagy Lajos. Ami talán azt is jelenti, hogy ne feledjük, a giccs sokszor őszinte érzéseket keltenek és szolgálnak. A giccshez való viszony egyébként is változó, gyakran az ítélezőben megbújó sznobizmus élteti a lenéző attitűdöt, holott egyes giccs-tárgyak az idő múltával új olvasatot kapnak, a múlt idő különös tanúivá válnak. A művészek nem néprajzosok és nem antropológusok, bár ismerik a giccs ontológiáját, de őket más ideák vezérik. Bánkúti számára a nagymama kedves tárgyai egy személyes közös történet, egy magánmitológia szereplői. Bánkúti a felejtés és emlékezés párbeszédébe szól bele, amikor megszépíti, megnemesíti, magasabb szintre emeli a pusztulásra ítélt, talán megőrzésre sem érdemes tárgyakat. A szokatlan anyagválasztáshoz talán az a felismerés vezetett, hogy a paraszti kultúrában, a földműves munka, a mindennapi cselekvések szerves egészt alkottak. Az ismétlődő mozdulatok, a növények gondozása, az állatok etetése, az ételek készítése, a vallási szokások, mind-mind egy imamalomhoz hasonlóan pergő élet állomásai. A burgonya mint a legtáplálabb eledel Van Gogh óta metaforikus erővel bír. Bánkútinál a krumpliszobor nemcsak a nagymamával közösen eltöltött idő jelképe, hanem a falusi életé is, egyszerre szimbolizálja a testi és a lelki táplálékot. A krumpliszobor éppoly sérülékeny és mulandó, mint a falusi létforma.

A krumpli ugyanakkor felismerhető valóságában nincs jelen a kiállításban, ahogy a nagymama sem. Mégis minden róla szól. Ahogy a műalkotások közvetetten vagy rejtőzködve a mamára utalnak, ugyanúgy a kiállítás másik leitmotívuma, a krumpli sem jelenik meg érzéki-konkrét formában. Képzeletünknek kell betöltenie a hiányt; a videón talán éppen krumplit esznek, annak íze, illata a saját emlékeink nyomán idéződik fel.

Proust *Az eltűnt idő nyomában* című regényfolyamának híres jelenetében a Madeleine-sütemény indítja el a főhős emlékezését. Talán Bánkúti is egy rakott krumpli vagy egy krumplifőzelék elfogyasztása után választotta az emlékkiállítás e szokatlan módját. A véletlen játéka talán, de említésre méltó, hogy a burgonyát, mely Dél-Amerikából származik, igen nagy tisztelet övezte az inkák körében, ezért a krumplinak saját istennője volt, akit Axomamának hívtak.

Bánkúti Gergő: *Feszület*, 2018, burgonya, só vízfesték, 7,5x4x3 cm

Bánkúti Gergő: *Szűz Mária*, 2018, burgonya, só vízfesték, 9x3x3 cm

Bánkúti Gergő: *Szenteltvíztartó*, 2018, burgonya, só vízfesték, 10x8x6 cm

Bánkúti Gergő: *Jézus szíve*, 2018, burgonya, só vízfesték, 10x8x3 cm

Bánkúti Gergő: *Madonna2*, 2018, burgonya, só vízfesték, 9x7x4 cm

fotó: Zelei Boglárka

Bánkúti Gergő: *Egy talpalatnyi föld elég nekem2 – Krumpliszobrok*, 2018, burgonya, só vízfesték